

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก ก
ภาพการสัมภาษณ์

ภาพที่ 1 สัมภาษณ์ นายวิวัฒน์ วสันต์ ผู้ใหญ่บ้าน

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์ นายสาขันธ์ สัจจรักษ์ ขณะทำงานด้านแผน

ภาพที่ 3 สัมภาษณ์ นายประวิทย์ แซ่เจี๊ยะ คณะทำงานด้านแผน

ภาพที่ 4 ผู้ใหญ่บ้านประชุมประชาคมจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านบ้านดินเป็ด อำเภอยายะเมือง

ภาพที่ 5 การประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ภาพที่ 6 การจัดเวทีประชาคมเพื่อวิเคราะห์ชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านตีนเป็ด

ภาพที่ 7 การประชุมเพื่อติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านดินเป็ด

ภาพที่ 8 การประชุมประชาคมเพื่อการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านดินเป็ด

ภาพที่ 9 การวิเคราะห์ชุมชนเพื่อกำหนดปัญหาและแนวทางแก้ไข

ภาพที่ ๑๐ การประชุมกรรมการหมู่บ้านเพื่อเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก ข
แนวการสัมภาษณ์

แนวการสัมภาษณ์

การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
กรณีศึกษา บ้านดินเป็ด อำเภอยายเมือง จังหวัดพังงา

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

1.1 ท่านคิดว่าหมู่บ้านนี้มีขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่/ อย่างไร?

.....

1.2 ท่านคิดว่าประชาชนได้รับรู้ และเข้าใจในขั้นตอนดังกล่าว หรือไม่/ สังเกตได้จาก
อะไร

.....

1.3 ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผน
หรือไม่/ ในระดับใด/ สังเกตจากอะไร

.....

1.4 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัย
ที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ

.....

ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติตามแผน

2.1 ใครเป็นผู้นำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปใช้/ ปฏิบัติ (เช่น ประชาชนในชุมชน/
หน่วยงานราชการ/ ภาคเอกชน)

.....

2.2 มีขั้นตอนการนำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างไร?

.....

2.3 มีการประสานแผนกับผู้ปฏิบัติอย่างไรบ้าง?

.....

2.4 ผู้ปฏิบัติมีการรับรู้ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร?

.....

2.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ ในการปฏิบัติตามแผน?

.....

ด้านที่ 3 ด้านการติดตามผล

3.1 มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่?

.....

3.2 ใครเป็นผู้กำกับควบคุมการติดตามผลตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

.....

3.3 ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการติดตามผล หรือไม่ อย่างไร?

.....

3.4 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ ในการติดตามผล?

.....

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

4.1 ท่านคิดว่าการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การปฏิบัติ และการติดตามผล เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประชาชนหรือไม่?

.....

4.2 ในชุมชนของท่าน ใครเป็นผู้รับประโยชน์จากกระบวนการ จัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

.....

4.3 ประโยชน์จากการดำเนินการตามกระบวนการแผนพัฒนาหมู่บ้าน เกิดขึ้นในระดับใดบ้าง เช่น บุคคล/ ครัวเรือน/ ชุมชน

.....

4.4 มีหลักการรับประโยชน์อย่างไร? (เช่น ได้รับประโยชน์ทันที/ หรือได้รับจากเงื่อนไขอื่น ๆ ที่กำหนดขึ้น)

.....

ส่วนที่ 2 ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1 ท่านคิดว่าระดับความร่วมมือ ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของท่าน
อยู่ในระดับสูงหรือต่ำ?

.....

2.2 อะไรเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการมีส่วนร่วม (เช่น อาชีพ/ ประเพณีวัฒนธรรม/
ค่านิยม/ จิตสำนึก/ การส่งเสริมสนับสนุน ฯลฯ)

.....

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนา หมู่บ้าน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

.....

ด้านที่ 2 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ

.....

ด้านที่ 3 ด้านการติดตามผล

.....

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

.....

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
กรณีศึกษา บ้านดินเป็ด อำเภอยายเมือง จังหวัดพังงา

สัมภาษณ์ นายวิวัฒน์ วสันต์

ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

1.1 ท่านคิดว่าหมู่บ้านนี้มีขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่/ อย่างไร?

มี 5 ขั้นตอน (1) ขั้นตอนเตรียมความพร้อมเข้าร่วมครัวเรือนละ 1 คน

(2) ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล (คัดเลือกจากเวที 30 คน) (3) ขั้นตอนการเสนอโครงการ

(4) ขั้นตอนการจัดลำดับความสำคัญโครงการ (5) ขั้นตอนเวทีประชาคมรับรองแผน

1.2 ท่านคิดว่าประชาชนได้รับรู้ และเข้าใจในขั้นตอนดังกล่าวหรือไม่/ สังเกตได้จาก
อะไร?

ได้รับรู้ สังเกต จากการเข้าร่วมในเวทีประชาคม (ขั้นตอนที่ 1)

1.3 ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผน
หรือไม่/ ในระดับใด/ สังเกตจากอะไร

มีส่วนร่วมขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความรู้ อดีต ปัจจุบัน อนาคต และเวทีรับรอง
แผน

1.4 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่
ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ

ปัจจัยในการสนับสนุน

- ความต้องการของชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในการทำงาน
- ปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ
- การนำแผนพัฒนามาใช้ไม่ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน

ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติตามแผน

2.1 ใครเป็นผู้นำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปใช้/ ปฏิบัติ (เช่น ประชาชนในชุมชน/
หน่วยงานราชการ/ ภาคเอกชน)

- ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน อบต.
- หน่วยงาน อบต. อบจ. ส่วนราชการ

2.2 มีขั้นตอนการนำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปปฏิบัติให้เกิดผล อย่างไร?

- นำแผนพัฒนาให้กับผู้รับผิดชอบ
- หน่วยงาน นำเข้าแผนพัฒนา 3 ปี
- การบูรณาการแผนกับส่วนราชการ

2.3 มีการประสานแผนกับผู้ปฏิบัติอย่างไรบ้าง?

นำแผนพัฒนาประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและตรงกับงบประมาณที่หน่วยงานตั้งไว้

2.4 ผู้ปฏิบัติมีการรับรู้ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร?

มีการรับรู้ในการใช้เวทีประชาคมรับรองแผน

2.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผน?

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือ (1) โครงการและแผนได้ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน (2) โครงการที่ได้มาจากความต้องการของชาวบ้าน

ปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ (1) ความคิดเห็นของเจ้าของงบประมาณ (อบต. อบจ.) (2) การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน

ด้านที่ 3 ด้านการติดตามผล

3.1 มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร?

มีการติดตามผล คือ คณะทำงานแผนมีการสรุปภาพรวมทั้งปีว่าโครงการได้รับการจัดสรรตามแผนมีกี่โครงการ

3.2 ใครเป็นผู้กำกับควบคุมการติดตามผลตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

คณะกรรมการหมู่บ้าน

3.3 ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการติดตามผล หรือไม่ อย่างไร?

มีส่วนร่วมในการติดตามผล โดยคณะกรรมการหมู่บ้านนำเข้าประชุม

3.4 ในการติดตามผลได้ใช้เครื่องมืออะไรในการติดตามผล และได้รับผลเป็นรูปธรรมอย่างไร?

นำเสนอผลงานโดยสรุปเป็นรูปเล่ม

3.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ ในการติดตามผล?

ปัจจัยที่สนับสนุน คือ ความต้องการของชาวบ้านได้รับการแก้ไขปัญหา ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน

ปัจจัยที่ไม่เกิดความร่วมมือ คือ หน่วยงาน ฯลฯ ขาดการให้ความร่วมมือในการสนับสนุนงบประมาณ

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

4.1 ท่านคิดว่าการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การปฏิบัติ และการติดตามผลเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประชาชนหรือไม่?

มีประโยชน์ต่อชุมชนและประชาชนซึ่งทำให้หมู่บ้าน และประชาชนมีความรักความสามัคคีเพิ่มขึ้น ไม่ต้องเรียกประชุมบ่อย เพราะชุมชนได้มีการปรับแผนเป็นประจำทุกปี

4.2 ในชุมชนของท่านใครเป็นผู้รับประโยชน์จากกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

ประชาชนได้รับประโยชน์

4.3 ประโยชน์จากการดำเนินการตามกระบวนการแผนพัฒนาหมู่บ้าน เกิดขึ้นในระดับใดบ้าง เช่น บุคคล/ ครัวเรือน/ ชุมชน

ระดับบุคคล คณะกรรมการหมู่บ้าน และชุมชน

4.4 มีหลักการรับประโยชน์อย่างไร? (เช่น ได้รับประโยชน์ทันที/ หรือได้รับจากเงื่อนไขอื่น ๆ ที่กำหนดขึ้น)

ได้รับประโยชน์โดยการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของประชาชน

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ท่านคิดว่าระดับความร่วมมือของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของท่านอยู่ในระดับสูงหรือต่ำ?

สูง เพราะ ประชาชนมีความรู้ มีความสามารถ วิเคราะห์ชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโดยการให้ข้อมูล

2. อะไรเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการมีส่วนร่วม (เช่น อาชีพ/ ประเพณี วัฒนธรรม/ ค่านิยม/ จิตสำนึก/ การส่งเสริมสนับสนุน ฯลฯ)

การดำเนินการตามอาชีพและการขาดจิตสำนึกของชาวบ้าน ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่มีงบประมาณ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

ขาดการประชาสัมพันธ์ และผู้รับมอบหมายในการจัดทำแผนพัฒนาขาดความรับผิดชอบ

ด้านที่ 2 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ

ผู้นำของชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน อบต.ขาดการบูรณาการกับส่วนราชการ หรือหน่วยงานที่มีงบประมาณ

ด้านที่ 3 ด้านการติดตาม

ผู้นำจะต้องนำโครงการที่ได้รับเงินงบประมาณมาเข้าร่วมเวทีประชุมชาวบ้าน

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

ประโยชน์ที่ได้รับต้องเสมอภาค เท่าเทียมกัน

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
กรณีศึกษา บ้านดินเป็ด อำเภอยายเมือง จังหวัดพังงา

สัมภาษณ์ นางรัตนา นิลเมฆ

คณะกรรมการหมู่บ้าน

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

1.1 ท่านคิดว่าหมู่บ้านนี้มีขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่/ อย่างไร?

มีการวางแผนจัดการชุมชนเพิ่มขึ้นตอนกระบวนการโดยยึดความคิดเห็นของ
ประชาชนเป็นหลัก (1) รวบรวมคนในชุมชน (2) วิเคราะห์ชุมชน (3) คัดเลือกโครงการ (4) ลำดับ
แผนงานโครงการ

1.2 ท่านคิดว่าประชาชนได้รับรู้และเข้าใจในขั้นตอนดังกล่าวหรือไม่/ สังเกตได้จาก
อะไร?

ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจ สังเกตได้จากการที่ประชาชนเข้ามารับฟังและ
แลกเปลี่ยนข้อมูล

1.3 ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผน
หรือไม่/ ในระดับใด/ สังเกตจากอะไร

ประชาชนมีส่วนร่วมมาก สังเกตได้จากการที่มีผู้เข้าร่วมเวทีในการจัดทำแผน
มากถึง 130 คน

1.4 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัย
ที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ

ผู้นำชุมชนมีความคิดและเป็นแบบอย่างที่ดี

ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติตามแผน

2.1 ใครเป็นผู้นำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปใช้/ ปฏิบัติ (เช่น ประชาชนในชุมชน/
หน่วยงานราชการ/ ภาคเอกชน)

ประชาชนในชุมชน

2.2 มีขั้นตอนการนำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปปฏิบัติให้เกิดผล อย่างไร?

- นำแผนชุมชนไปทำแผนระดับตำบล
- นำแผนตำบลไปสู่อำเภอและจังหวัด
- ทำแผนแบบบูรณาการ

2.3 มีการประสานแผนกับผู้ปฏิบัติอย่างไรบ้าง?

เสนอแผนงานโครงการให้ตรงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและงบประมาณ

2.4 ผู้ปฏิบัติมีการรับรู้ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร?

ผู้ปฏิบัติมีการรับรู้ เมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณ

2.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็น

ปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผน?

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือ (1) เสนอโครงการแล้วได้รับการสนับสนุนงบประมาณ (2) โครงการที่สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้

ด้านที่ 3 ด้านการติดตามผล

3.1 มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร?

มีการติดตามแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำทุกปี คณะทำงานแผนจะมีการขยายผลให้หมู่บ้านทราบว่าในรอบปีที่ผ่านมาได้ดำเนินการอะไรไปบ้างแล้ว

3.2 ใครเป็นผู้กำกับควบคุมการติดตามผลตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

คณะทำงานแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นผู้ควบคุม

3.3 ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการติดตามผล หรือไม่ อย่างไร?

มีส่วนร่วมในการติดตามผล โดยการสอบคณะทำงานแผนเป็นระยะ ๆ

3.4 ในการติดตามผลได้ใช้เครื่องมืออะไรในการติดตามผล และได้รับผลเป็นรูปธรรมอย่างไร?

สอบถามในที่ประชุมประจำเดือน ได้รับคำตอบคำถามชี้แจงจากที่ประชุม

3.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ ในการติดตามผล?

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือ คือ แผนงาน โครงการที่ได้รับสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้และมีความโปร่งใส

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

4.1 ท่านคิดว่าการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การปฏิบัติ และการติดตามผลเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประชาชนหรือไม่?

มีประโยชน์เป็นอย่างมาก เพราะการทำแผนชุมชนทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน ระบุปัญหาของชุมชน ร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหาโดยชุมชนเองและแผนงาน โครงการสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้จริง ประชาชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ตรงเป้าหมาย

4.2 ในชุมชนของท่านใครเป็นผู้รับประโยชน์จากกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

(1) ประชาชนได้รับประโยชน์ในด้านการเรียนรู้ชุมชนร่วมกัน (2) ผู้นำชุมชน/ คณะทำงานแผนชุมชนวางแผนงานตรงกับปัญหาของชุมชน (3) ผู้นำท้องถิ่นสามารถนำแผนงานโครงการเสนอต่อผู้บริหารท้องถิ่นได้ตรงกับความต้องการ

4.3 ประโยชน์จากการดำเนินการตามกระบวนการแผนพัฒนาหมู่บ้าน เกิดขึ้นในระดับใดบ้าง เช่น บุคคล/ ครัวเรือน/ ชุมชน

บุคคลร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับประโยชน์ ชุมชน/ ผู้นำชุมชน ร่วมกันทำงานไปในทางเดียวกัน

4.4 มีหลักการรับประโยชน์อย่างไร? (เช่น ได้รับประโยชน์ทันที/ หรือได้รับจากเงื่อนไขอื่น ๆ ที่กำหนดขึ้น)

(1) ได้รับประโยชน์ทันที คือ ปัญหาที่ชุมชนสามารถแก้ไขได้เองดำเนินการโดยคนในชุมชน (2) ได้รับประโยชน์ในภายหลัง คือ เมื่อได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ท่านคิดว่าระดับความร่วมมือของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของท่านอยู่ในระดับสูงหรือต่ำ?

ได้รับความร่วมมือจากประชาชนค่อนข้างสูง

2. อะไรเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการมีส่วนร่วม (เช่น อาชีพ/ ประเพณี วัฒนธรรม/ ค่านิยม/ จิตสำนึก/ การส่งเสริมสนับสนุน ฯลฯ)

ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วม เช่น อาชีพประจำวันและการขาดจิตสำนึกในการรักบ้านเกิด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

ในการวางแผนพัฒนาชุมชนให้แก่นำรับผิชอบงานเป็นด้าน ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 2 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ

มอบให้ผู้นำชุมชนที่รับผิดชอบแผนแต่ละด้านเป็นผู้ประสานแผนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านที่ 3 ด้านการติดตาม

ให้ผู้รับผิดชอบแผนชุมชนแต่ละด้านรายงานผลการดำเนินงานในที่ประชุมหมู่บ้าน ทุก 3 เดือน

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

ขอให้ดำเนินการจัดทำโครงการที่สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้มากก่อน เพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุดตามลำดับ

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
กรณีศึกษา บ้านดินเป็ด อำเภอยายเมือง จังหวัดพังงา

สัมภาษณ์ นายสมทรง ชูพร

คณะกรรมการหมู่บ้าน

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

1.1 ท่านคิดว่าหมู่บ้านนี้มีขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่/ อย่างไร?

ปี 2547 กระบวนการแผนชุมชนของบ้านดินเป็ด เริ่มเป็นรูปร่างเมื่อสำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติผลักดันจัดทำแผนชุมชน ทุกคนในหมู่บ้านสนอง
นโยบายจัดทำแผนชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์ทางการพัฒนาบ้านดินเป็ดเป็นแห่งแรกปี 50
กระทรวงมหาดไทยโดยกรมการพัฒนาชุมชนได้จัดทำโครงการขับเคลื่อนระเบียบวาระชุมชน

1.2 ท่านคิดว่าประชาชนได้รับรู้ และเข้าใจในขั้นตอนดังกล่าวหรือไม่/ สังเกตได้จาก
อะไร?

ได้จัดทำเวทีประชาคมทำแผน 4 เวที (1) เตรียมความพร้อมของชุมชน
(2) เวทีการวิเคราะห์ตัวเองและชุมชน (3) การคัดเลือกโครงการระบุเป้าหมาย (4) การจัดลำดับของ
โครงการ

1.3 ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผน
หรือไม่/ ในระดับใด/ สังเกตจากอะไร

ประชาชนให้ความร่วมมือดีมาก เพราะการทำงานเป็นขั้นตอนและใช้เวลาถึง
4 เดือน ได้ประเด็นการพัฒนา 6 ประเด็น มี (1) การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ (2) ด้านสังคม
(3) ด้านการศึกษา (4) ด้านสาธารณสุข (5) ด้านสิ่งแวดล้อม (6) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1.4 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัย
ที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ

กระบวนการทำแผนชุมชนเป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้ของคนในชุมชนทำให้
คนในชุมชนสามารถเรียนรู้การทำงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนที่ชัดเจน ทำให้ทุกคนได้เรียนรู้
ในชุมชนให้อยู่ดี มีสุข และชาวบ้านส่วนน้อยไม่ค่อยให้ความร่วมมือเพราะชาวบ้านไม่คุ้นเคยกับ
การเขียน การวิเคราะห์กับตัวเองกับชุมชน

ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติตามแผน

2.1 ใครเป็นผู้นำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปใช้/ ปฏิบัติ (เช่น ประชาชนในชุมชน/ หน่วยงานราชการ/ ภาคเอกชน)

กรรมการหมู่บ้านเป็นตัวขับเคลื่อนแผนชุมชน เพราะชาวบ้านได้ร่วมกันวางแผนการพัฒนาไว้แล้ว กรรมการหมู่บ้านจะต้องสร้างความเชื่อมั่นกับชาวบ้านและหน่วยงานราชการ

2.2 มีขั้นตอนการนำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปปฏิบัติให้เกิดผล อย่างไร?

การพัฒนาของหมู่บ้านได้แยกออกมาแต่ละด้าน รวม 6 ด้าน โดยแผนงานได้โครงการ 3 ส่วน (1) แผนงานโครงการทำเอง (2) แผนงานโครงการทำร่วมกันหน่วยงาน (3) แผนงานโครงการที่ได้เขาทำให้หมด

2.3 มีการประสานแผนกับผู้ปฏิบัติอย่างไรบ้าง?

เวทีในการประชุมบอกให้ชาวบ้านได้รู้ว่าแผนงานในโครงการที่ชาวบ้านทำไว้ได้รับมาแล้วชาวบ้านได้รับรู้แล้วได้รับประโยชน์ร่วมกัน

2.4 ผู้ปฏิบัติมีการรับรู้ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร?

แผนงานโครงการที่ได้รับเป็นปัญหาและความต้องการของชาวบ้านจริง เพราะชาวบ้านได้ร่วมวิเคราะห์ไว้แล้ว เมื่อนำมาปรับและปฏิบัติได้รับผลยิ่งขึ้นเพราะชาวบ้านคิดเองกับความต้องการและถ้าให้ผู้อื่นแล้วจะไม่ตรงกับความต้องการ

2.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผน?

โครงการต่าง ๆ นั้นมาจากปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านนำมาปฏิบัติแล้วสำนึกผลที่ต้องดีความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชนและบางครั้งหน่วยงานแยกการทำงาน

ด้านที่ 3 ด้านการติดตามผล

3.1 มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร?

ในวันที่ 5 ของเดือนมกราคมจะมีการประเมินผลและแผนงานในโครงการไหนบ้างได้รับแผนแล้วปรับปรุงส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.2 ใครเป็นผู้กำกับควบคุมการติดตามผลตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

คณะกรรมการหมู่บ้าน เพราะกรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาหมู่บ้าน

3.3 ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการติดตามผล หรือไม่ อย่างไร?

ทุกวันที่ 5 ของทุกเดือนต้องมีการประชุมชาวบ้านก็ได้รับรู้และได้รับความเสนอแนะได้ใช้ข้อคิดของแต่ละเดือนเป็นแนวทางการสรุป

3.4 ในการติดตามผลได้ใช้เครื่องมืออะไรในการติดตามผล และได้รับผลเป็นรูปธรรมอย่างไร?

คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกอย่างดีในการติดตามโครงการและได้ต่อยอดถ้าโครงการไหนไม่ดีต้องนำปรับปรุงต่อไปและเป็นการประเมินเป็นอย่างดีในการปฏิบัติงานของกรรมการหมู่บ้าน เพราะเราจะเอาผลงานการตัดสินใจของชาวบ้านมาปฏิบัติการทำงาน

3.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ ในการติดตามผล?

โครงการที่ได้รับเกิดความเข้าใจชาวบ้านเกิดการคิดร่วมกันทำร่วมกันวางแผนผลงานที่ได้ทำก็เกิดความถูกต้อง สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีผู้นำ เสียสละ อดทน ส่วนปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือไม่มี

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

4.1 ท่านคิดว่าการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การปฏิบัติ และการติดตามผลเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประชาชนหรือไม่?

ก็ได้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนจริง เพราะว่าได้เอาผลจากการที่ชาวบ้านร่วมคิดร่วมทำ จากเวทีที่ 1-4 มาเป็นข้อปฏิบัติ แล้วนำเข้าเวทีประชาคมอีกครั้ง เมื่อได้รับทราบแล้วก็มีความที่ประชุมว่าโครงการไหนทำก่อน-ทำเสร็จจริงส่งผลให้ชาวบ้านไม่ขัดแย้งกัน

4.2 ในชุมชนของท่านใครเป็นผู้รับประโยชน์จากกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

ชาวบ้านทุกครัวเรือนในหมู่บ้านเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ เพราะชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกันคิดร่วมกันทำ และหาทางแก้ไขแล้วนำมาทำเป็นแผนงานที่ได้รับ (1) โครงการทำเอง (2) โครงการทำร่วม (3) โครงการทำให้

4.3 ประโยชน์จากการดำเนินการตามกระบวนการแผนพัฒนาหมู่บ้าน เกิดขึ้นในระดับใดบ้าง เช่น บุคคล/ ครัวเรือน/ ชุมชน

บุคคลเกิดจากการเรียนรู้ปัญหา และรู้สาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหา ครัวเรือนก็เกิดเรียนรู้แลกเปลี่ยนกันเองก็เกิดมีความสุข ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งให้เกิดความสามัคคี มีการทำให้เกิดมีการประชุมมีการดูงาน การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน

4.4 มีหลักการรับประโยชน์อย่างไร? (เช่น ได้รับประโยชน์ทันที/ หรือได้รับจากเงื่อนไขอื่น ๆ ที่กำหนดขึ้น)

มีชาวบ้านได้กำหนดในโครงการที่เป็นของชาวบ้านจริง และมีผลประโยชน์และยึดถือประชาชนเป็นหลัก

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ท่านคิดว่าระดับความร่วมมือของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของท่านอยู่ในระดับสูงหรือต่ำ?

ระดับสูง เพราะชาวบ้านให้ความสำคัญและได้สังเกตจากเวทีที่มีความพร้อมเพรียงกันมากและทำให้เกิดการวิเคราะห์ตัวเองและชุมชน ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดี เสียสละ อดทน ซื่อสัตย์ ทำให้ชุมชนมีความสุข

2. อะไรเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการมีส่วนร่วม (เช่น อาชีพ/ ประเพณี วัฒนธรรม/ ค่านิยม/ จิตสำนึก/ การส่งเสริมสนับสนุน ฯลฯ)

ฐานะความเป็นอยู่ที่ดี ทุกคนก็มีความพร้อมเพรียงรักการพัฒนาในชุมชน บางทีก็เกิดความไม่พอใจบ้างในการรับผลประโยชน์หรือว่าเป็นคนหัวแข็งไม่รับฟังมติเสียงส่วนใหญ่ การสนับสนุนก็เกิดความเอื้อให้เกิดมีใจสำนึกกรบ้านเกิดของตัวเอง

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

ผู้นำจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างความศรัทธาให้กับชาวบ้านก่อน เป็นผู้นำต้องเสียสละมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน เมื่อชาวบ้านเห็นก็เกิดความสำนึกก็จะร่วมทำกิจกรรม ทำให้วัตถุประสงค์ไปในทางถูกต้อง

ด้านที่ 2 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ

การทำแผนเมื่อรับมาแล้วจะต้องนำเข้าเวทีประชาคมและทำให้เกิดความเข้าใจที่โครงการไหนมาก่อนและมีความจำเป็นก่อน ทำแล้วให้มีความสำคัญไว้แต่ละด้าน เมื่อมีงบประมาณมาก็ทำทันที

ด้านที่ 3 ด้านการติดตาม

ทางกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ดูแลว่าแผนงานไหนได้รับแล้ว ไม่ได้รับก็เมื่อทำแล้วก็มีนำเสนอบนเวทีประชาคมทุก 3 เดือน

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

จัดลำดับความจำเป็นทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชาวบ้านทุกคน

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
กรณีศึกษา บ้านดินเป็ด อำเภอยายเมือง จังหวัดพังงา

สัมภาษณ์ นางทรงศรี สร้างเหมาะ

คณะกรรมการหมู่บ้าน

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

1.1 ท่านคิดว่าหมู่บ้านนี้มีขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่/ อย่างไร?

ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของบ้านดินเป็ด (1) การเตรียมหมู่บ้าน/
ชุมชนโดยการชี้แจงให้ประชาชน ผู้นำกลุ่มแกนนำเข้าใจกระบวนการ แนวคิด และประโยชน์ของ
แผน (2) ร่วมกันจัดเวทีประชาคมวิเคราะห์หมู่บ้าน ค้นหาปัญหา/ ความต้องการ (3) ร่วมกันตัดสินใจ
วางแผน/ กำหนดโครงการ (4) ร่วมกันนำโครงการไปปฏิบัติ (5) ร่วมกันติดตามผลความก้าวหน้า

1.2 ท่านคิดว่าประชาชนได้รับรู้ และเข้าใจในขั้นตอนดังกล่าวหรือไม่/ สังเกตได้จาก
อะไร?

ประชาชนรับรู้และเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำแผน เนื่องจากก่อนการดำเนินการ
ให้มีการเตรียมหมู่บ้าน/ ชุมชนก่อน โดยคนที่ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ประชุมชี้แจง
ทำความเข้าใจแก่กลุ่มผู้นำ ประชาชนก่อนสังเกตได้จากจำนวนประชาชนที่ร่วมเวทีประชาคม
การให้ข้อมูลต่าง ๆ

1.3 ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผน
หรือไม่/ ในระดับใด/ สังเกตจากอะไร

ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในระดับที่สูง สังเกตได้จากจำนวน
ที่เข้าร่วมในเวทีประชาคมเพิ่มร้อยละ 90 ของจำนวนครัวเรือน

1.4 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัย
ที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ

ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ

(1) การมีผู้นำที่ดี (2) วิถีชีวิตที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน (3) ผลประโยชน์ที่ได้รับจาก
การจัดทำโครงการ (4) การเรียนรู้ที่ดีของชาวบ้าน

ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติตามแผน

2.1 ใครเป็นผู้นำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปใช้/ ปฏิบัติ (เช่น ประชาชนในชุมชน/ หน่วยงานราชการ/ ภาคเอกชน)

(1) ประชาชนในหมู่บ้านทำโครงการที่ทำได้เองไปปฏิบัติ เช่น โครงการขุดลอก ลำคลอง การพัฒนาในวันสำคัญ (2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) ภาคราชการ

2.2 มีขั้นตอนการนำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปปฏิบัติให้เกิดผล อย่างไร?

(1) มีการจัดตั้งคณะทำงานในการปฏิบัติตามแผนรับผิดชอบ คือ โครงการ/ กิจกรรมที่ทำได้เอง โครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากท้องถิ่น โครงการที่ขอรับการสนับสนุนจาก ส่วนราชการ (2) การนำแผน ฯ ไปบูรณาการในระดับตำบล (3) การนำแผนไปบูรณาการในระดับ อำเภอ

2.3 มีการประสานแผนกับผู้ปฏิบัติอย่างไรบ้าง?

(1) มีการเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมและมอบหมายโครงการที่ต้องให้ ดำเนินการ (2) มีการรายงานผลในที่ประชุมหมู่บ้าน (3) มีการจัดส่งแผนพัฒนาหมู่บ้านให้กับ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2.4 ผู้ปฏิบัติมีการรับรู้ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร?

ผู้ปฏิบัติมีการรับรู้และให้ความร่วมมือเนื่องจากก่อนนำแผนไปใช้มีการจัดเวที ประชาพิจารณ์แผนก่อนเพื่อให้เกิดการรับรู้และการยอมรับ

2.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัย ที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผน?

ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ คือ การชี้แจงให้เกิดความสำคัญและ ผลประโยชน์ที่จะได้รับ

ด้านที่ 3 ด้านการติดตามผล

3.1 มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร?

(1) มีการติดตามในการประชุมของหมู่บ้าน (2) มีคณะทำงานรับผิดชอบแผนงาน โครงการแต่ละประเภท

3.2 ใครเป็นผู้กำกับควบคุมการติดตามผลตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

กรรมการหมู่บ้าน

3.3 ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการติดตามผล หรือไม่ อย่างไร?

มีส่วนร่วมในการประชุม สอบถาม ในที่ประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน

3.4 ในการติดตามผลได้ใช้เครื่องมืออะไรในการติดตามผล และได้รับผลเป็นรูปธรรมอย่างไร?

(1) ตั้งคณะทำงานติดตาม (2) ให้ที่ประชุมหมู่บ้านเป็นเวทีติดตาม

3.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ ในการติดตามผล?

ความรู้ความเข้าใจและประโยชน์ที่ได้รับทำให้เกิดความร่วมมือ

ปัจจัยที่ไม่เกิดความร่วมมือ คือ หน่วยงาน ฯลฯ ขาดการให้ความร่วมมือในการสนับสนุนงบประมาณ

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

4.1 ท่านคิดว่าการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การปฏิบัติ และการติดตามผลเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประชาชนหรือไม่?

เป็นประโยชน์ (1) ด้านการเรียนรู้ (2) ด้านการดำเนินชีวิต

4.2 ในชุมชนของท่านใครเป็นผู้รับประโยชน์จากกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน? ประชาชนในหมู่บ้าน

4.3 ประโยชน์จากการดำเนินการตามกระบวนการแผนพัฒนาหมู่บ้าน เกิดขึ้นในระดับใดบ้าง เช่น บุคคล/ ครัวเรือน/ ชุมชน

(1) ระดับบุคคล เช่น โครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย การเรียนรู้ (2) ระดับครัวเรือน ด้านเศรษฐกิจ ค่าครองชีพ การออม (3) ระดับชุมชน เข้มแข็งพึ่งตนเองได้

4.4 มีหลักการรับประโยชน์อย่างไร? (เช่น ได้รับประโยชน์ทันที/ หรือได้รับจากเงื่อนไขอื่น ๆ ที่กำหนดขึ้น)

รับประโยชน์ทันที เช่น การเรียนรู้

รับประโยชน์เมื่อนำโครงการ กิจกรรมไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ท่านคิดว่าระดับความร่วมมือของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของท่านอยู่ในระดับสูงหรือต่ำ?

อยู่ในระดับสูง

2. อะไรเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการมีส่วนร่วม (เช่น อาชีพ/ ประเพณี วัฒนธรรม/ ค่านิยม/ จิตสำนึก/ การส่งเสริมสนับสนุน ฯลฯ)

จิตสำนึก

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนา

หมู่บ้าน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

ควรให้ความรู้ ความเข้าใจ และข้อมูลที่จำเป็นให้ประชาชนทราบก่อน

ด้านที่ 2 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ

ให้ประชาชนได้รับรู้ผลประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมที่จะได้รับ

ด้านที่ 3 ด้านการติดตาม

ต้องมีการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอไม่ทำ ๆ หยุด ๆ

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

ทุกคนต้องมีส่วนรับประโยชน์ ไม่ใช่ประโยชน์เกิดแก่บุคคลเพียงบุคคลใดโดยเฉพาะ

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
กรณีศึกษา บ้านดินเป็ด อำเภอยายเมือง จังหวัดพังงา

สัมภาษณ์ นายจงจิตร ลีลาชัย

คณะกรรมการด้านแผน

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

1.1 ท่านคิดว่าหมู่บ้านนี้มีขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่/ อย่างไร?

ปี 2547 กระบวนการแผนชุมชนของบ้านดินเป็ดเริ่มเป็นรูปร่างเมื่อสำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโดยหมู่บ้านแห่งนี้ได้สนองนโยบายจัดทำแผน
ชุมชน โดยเอาแนวทางพัฒนาหมู่บ้านแห่งแรกปี 50 กระทรวงมหาดไทยโดยกรมการพัฒนาชุมชน
ได้จัดทำโครงการขับเคลื่อน

1.2 ท่านคิดว่าประชาชนได้รับรู้ และเข้าใจในขั้นตอนดังกล่าวหรือไม่/ สังเกตได้จาก
อะไร?

ได้จัดทำเวทีประชาคมทำแผน 4 เวที (1) เตรียมความพร้อมของชุมชน
(2) การวิเคราะห์ตัวเองและชุมชน (3) การคัดเลือกโครงการ (4) การจัดลำดับของโครงการ

1.3 ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผน
หรือไม่/ ในระดับใด/ สังเกตจากอะไร

ประชาชนให้ความร่วมมือด้วยดี มีการทำงานเป็นขั้นเป็นตอน ได้เริ่มใช้เวลา
ในการทำงานถึง 4 เดือน ชาวบ้านได้ข้อมูลและศึกษาขอข้อมูลเป็นอย่างดี ข้อมูลที่ได้โดยตรง
และได้ประเด็นการพัฒนา 6 ประเด็น (1) ประเด็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ (2) ด้านสังคม
(3) ด้านการศึกษา (4) ด้านสาธารณสุข (5) ด้านสิ่งแวดล้อม (6) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1.4 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัย
ที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ

ผู้นำชุมชนต้องเป็นแบบอย่างที่ดี เสียสละ ซื่อสัตย์ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับ
หน่วยงาน แผนงาน โครงการที่ได้รับตรงตามความประสงค์ของชาวบ้าน โครงการบางโครงการ
อาจจะไม่ทั่วถึงทุกครัวเรือน งบประมาณบางโครงการล่าช้าทำไม่ค่อยทันใจ

ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติตามแผน

2.1 ใครเป็นผู้นำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปใช้/ ปฏิบัติ (เช่น ประชาชนในชุมชน/ หน่วยงานราชการ/ ภาคเอกชน)

กรรมการหมู่บ้านจะต้องนำแผนที่เป็นรูปเล่มส่งให้กับท้องถิ่น หน่วยงานราชการ เพื่อของบประมาณ

2.2 มีขั้นตอนการนำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปปฏิบัติให้เกิดผล อย่างไร?

(1) บูรณาการแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นแผนตำบล (2) นำแผนพัฒนาระดับตำบล เป็นแผนพัฒนา 3 ปี อบต. (3) นำแผนพัฒนาตำบลเข้าแผนพัฒนาอำเภอ (4) แผนพัฒนาอำเภอ เข้าแผนพัฒนาจังหวัด (5) นำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ

2.3 มีการประสานแผนกับผู้ปฏิบัติอย่างไรบ้าง?

เสนอแผนงานโครงการให้ตรงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.4 ผู้ปฏิบัติมีการรับรู้ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร?

ผู้ปฏิบัติมีการรับรู้เพราะแผนงานโครงการที่ขอเสนองบประมาณมาจากชาวบ้าน ได้เพราะชาวบ้านได้วิเคราะห์แต่ละปัญหาและสาเหตุของปัญหาแล้วหาแนวทางแก้ไขแล้วมาแปลง เป็นโครงการของงบประมาณ

2.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัย ที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผน?

(1) เสนอโครงการแล้วได้รับความต้องการของชาวบ้าน (2) โครงการที่ได้รับแก้ไข ปัญหาให้กับชุมชนอย่างแท้จริง

ด้านที่ 3 ด้านการติดตามผล

3.1 มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร?

มีการติดตามแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำทุกปี กรรมการหมู่บ้านรายงาน ในที่ประชุมประชาคมรับทราบว่าได้ดำเนินการอะไร ไปบ้างแล้ว

3.2 ใครเป็นผู้กำกับควบคุมการติดตามผลตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

คณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่หลักในการติดตามแผนงานโครงการ

3.3 ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการติดตามผล หรือไม่ อย่างไร?

มีส่วนร่วมในการติดตามแผนอยู่แล้ว เพราะบ้านดินเปิดจัดให้มีการประชุม เป็นประจำทุกเดือน ชาวบ้านสงสัยก็สามารถสอบถามได้

3.4 ในการติดตามผลได้ใช้เครื่องมืออะไรในการติดตามผล และได้รับผลเป็นรูปธรรมอย่างไร?

เวทีประชุมประชาคม คณะกรรมการหมู่บ้าน

3.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ ในการติดตามผล?

แผนงานโครงการที่ได้รับสามารถแก้ไขปัญหาดตรงตามความต้องการของชาวบ้าน มีการจัดลำดับโครงการตามมติของเสียงส่วนใหญ่ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

4.1 ท่านคิดว่าการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การปฏิบัติ และการติดตามผลเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประชาชนหรือไม่?

มีประโยชน์ต่อชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะการทำแผนชุมชนทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิด การวิเคราะห์ปัญหาของตัวเอง ทำให้ชาวบ้านรู้ปัญหา รู้สาเหตุของปัญหาทำให้ชาวบ้านแก้ไขปัญหด้วยตัวเองได้

4.2 ในชุมชนของท่านใครเป็นผู้รับประโยชน์จากกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

ประชาชนจะได้ประโยชน์จากการเรียนรู้ตัวเองชุมชนร่วมกัน คณะทำงานแผนชุมชน แผนงานโครงการตรงกับความต้องการของคนในชุมชน

4.3 ประโยชน์จากการดำเนินการตามกระบวนการแผนพัฒนาหมู่บ้าน เกิดขึ้นในระดับใดบ้าง เช่น บุคคล/ ครัวเรือน/ ชุมชน

ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันวางแผนร่วมกันแก้ไขปัญหาาร่วมกันรับผลประโยชน์ คณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันทำงานไปในทิศทางเดียวกัน

4.4 มีหลักการรับประโยชน์อย่างไร? (เช่น ได้รับประโยชน์ทันที/ หรือได้รับจากเงื่อนไขอื่น ๆ ที่กำหนดขึ้น)

โครงการที่ทำเองได้ทำทันที เช่น โครงการปลูกผักสวนครัว โครงการจัดชุดรักษาความสงบภายในหมู่บ้าน โครงการกำจัดลูกน้ำยุงลาย

โครงการที่ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภายหลัง

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ท่านคิดว่าระดับความร่วมมือของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของท่านอยู่ในระดับสูงหรือต่ำ?

สูงมาก เพราะชาวบ้านให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาของตัวเอง รู้ปัญหา รู้สาเหตุหาแนวทางแก้ไข 120 ครั้วเรือน แต่ชาวบ้านมาร่วม 130 คน

2. อะไรเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการมีส่วนร่วม (เช่น อาชีพ/ ประเพณี วัฒนธรรม/ ค่านิยม/ จิตสำนึก/ การส่งเสริมสนับสนุน ฯลฯ)

ความพร้อมทางด้านครอบครัว ใจไม่รักในการพัฒนา การไม่มีจิตสาธารณะ การให้และการให้กำลังใจ ปลุกฝังทัศนคติรักบ้านเกิด เพื่ออนาคตของลูกหลาน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดีที่จะเชิญชวนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน การมอบหมายหน้าที่ต้องชัดเจน

ด้านที่ 2 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ

คณะกรรมการหมู่บ้านต้องเป็นกลไกในการขับเคลื่อนแผนชุมชน

ด้านที่ 3 ด้านการติดตาม

คณะกรรมการหมู่บ้านจะต้องนำแผนเข้าเวทีประชาคมของหมู่บ้านทุก 3 เดือน เสนอต่อที่ประชุมว่าแผนไหนบ้างทำแล้ว แผนไหนบ้างต้องปรับปรุง

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

ดำเนินการโครงการที่ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดก่อนต่อไปก็เป็นโครงการที่รองลงมาตามลำดับ

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
กรณีศึกษา บ้านดินเป็ด อำเภอยายะนอย จังหวัดพังงา

สัมภาษณ์ นายสายันท์ สัจจารักษ์

คณะทำงานด้านแผน

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

1.1 ท่านคิดว่าหมู่บ้านนี้มีขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่/ อย่างไร?

ปี 2547 กระบวนการแผนชุมชนของบ้านดินเป็ดเริ่มเป็นรูปร่างเมื่อสำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโดยหมู่บ้านแห่งนี้ได้สนองนโยบายจัดทำแผน
ชุมชน โดยเอาแนวทางพัฒนาหมู่บ้านแห่งแรกปี 50 กระทรวงมหาดไทยโดยกรมการพัฒนาชุมชน
ได้จัดทำโครงการขับเคลื่อน “ระเบียบวาระแห่งชุมชนเพื่อกระตุ้นให้ชุมชนตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วม
ในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง”

1.2 ท่านคิดว่าประชาชนได้รับรู้ และเข้าใจในขั้นตอนดังกล่าวหรือไม่/ สังเกตได้จาก
อะไร?

เริ่มจากการทำเวทีประชาคมมีการกำหนดทำ 4 เวที เวที 1 การเตรียมความพร้อม
ชุมชน เชิญผู้แทนครัวเรือนละ 1 คน เข้าร่วมเพื่อค้นหาหมู่บ้านดินเป็ดในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
โดยใช้เทคนิค A.I.C เวที 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ตนเองและชุมชน เวที 3 การคัดเลือก
โครงการและระบุเป้าหมาย เวที 4 การจัดลำดับความสำคัญของโครงการ

1.3 ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผน
หรือไม่/ ในระดับใด/ สังเกตจากอะไร

ประชาชนให้ความร่วมมือดีมาก เพราะได้ทำงานเป็นขั้นเป็นตอนไม่รีบใช้เวลา
ในการทำงานถึง 4 เดือน ชาวบ้านได้หาข้อมูลและศึกษาข้อมูลเป็นอย่างดี ข้อมูลที่ได้ตรงปัญหา
ของชาวบ้านให้เกิดการพัฒนา 6 ประเด็น (1) ประเด็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ (2) ด้านสังคม
(3) ด้านการศึกษา (4) ด้านสาธารณสุข (5) ด้านสิ่งแวดล้อม (6) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1.4 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัย
ที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ

กระบวนการแผนชุมชนเป็นกรอบการเสริมสร้างการเรียนรู้ของคนในชุมชน
ทำให้คนในชุมชนรู้จักตัวเองและชุมชนสามารถกำหนดทิศทาง แนวทางการพัฒนาชุมชนที่ชัดเจน

ทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดประสบการณ์ตรงที่ได้ปฏิบัติจริง ส่งผลให้คนในชุมชนอยู่ดีมีสุข ชาวบ้านส่วนน้อยที่ไม่ค่อยร่วมคิดเพราะชาวบ้านไม่ค่อยคุ้นเคยกับการเขียน การวิเคราะห์ตัวเอง และชุมชน

ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติตามแผน

2.1 ใครเป็นผู้นำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปใช้/ ปฏิบัติ (เช่น ประชาชนในชุมชน/ หน่วยงานราชการ/ ภาคเอกชน)

กรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนแผนชุมชน เพราะชาวบ้านได้ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผนการพัฒนาไว้แล้ว กรรมการหมู่บ้านจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวบ้าน และหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน

2.2 มีขั้นตอนการนำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปปฏิบัติให้เกิดผล อย่างไร?

แผนการพัฒนาของหมู่บ้านได้แยกออกมาแต่ละด้าน รวม 6 ด้าน โดยแบ่งเป็นแผนงานโครงการ 3 ส่วน 1. แผนงานโครงการทำเอง 2. แผนงานโครงการทำร่วมกับหน่วยงาน 3. แผนงานโครงการที่ให้เขาทำให้ทั้งหมด

2.3 มีการประสานแผนกับผู้ปฏิบัติอย่างไรบ้าง?

ใช้เวทีในการประชุมในการบอกเล่าชาวบ้านว่าแผนงานโครงการที่หมู่บ้านได้ทำไว้ได้รับแล้ว ชาวบ้านจะได้รับรู้และได้ร่วมกันรับผลประโยชน์ร่วมกัน

2.4 ผู้ปฏิบัติมีการรับรู้ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร?

แผนงานโครงการที่ได้รับเป็นปัญหาและความต้องการของชาวบ้านจริงเพราะชาวบ้านได้ร่วมกันคิดร่วมกันวิเคราะห์ไว้แล้วเมื่อได้นำมาปฏิบัติมันจะส่งผลต่อความยั่งยืน เพราะชาวบ้านคิดเองของเองต้องกับความต้องการ ถ้าให้ผู้อื่นเอามาใช้มันจะไม่ตรงกับความต้องการจะไม่ส่งผลต่อความยั่งยืน

2.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผน?

โครงการต่าง ๆ ที่ขอรับมันมาจากปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านที่มาปฏิบัติแล้วส่งผลดีต่อความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน บางครั้งหน่วยงานราชการทำงานล่าช้าไม่ค่อยถูกใจชาวบ้านอาจจะติดกับระเบียบราชการหรืองบประมาณมีน้อยหรือความไม่สุจริตในการทำงาน

ด้านที่ 3 ด้านการติดตามผล

3.1 มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร?

ทุกวันที่ 5 ของเดือนมกราคม เราจะมีการประเมินผลแผนงานโครงการไหนบ้าง ได้รับ แผนงานไหนได้รับแล้วเราก็ก็นำออก แผนงานไหนไม่ได้รับเราก็ก็นำมาปรับปรุงส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป ส่วนงานโครงการที่มีเพิ่มเราก็ก็นำเข้าเวทีประชาคมเพื่อบรรจุลงในแผนต่อไป

3.2 ใครเป็นผู้กำกับควบคุมการติดตามผลตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

คณะกรรมการหมู่บ้าน เพราะกรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาหมู่บ้าน

3.3 ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการติดตามผล หรือไม่ อย่างไร?

ทุกวันที่ 5 ของเดือนเราได้มีการประชุมชาวบ้านก็ได้รู้และรับทราบแล้วร่วมกันเสนอแนะได้ใช้มติของเสียงส่วนใหญ่เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

3.4 ในการติดตามผลได้ใช้เครื่องมืออะไรในการติดตามผล และได้รับผลเป็นรูปธรรมอย่างไร?

กรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกที่ดีในการติดตามโครงการให้มีการต่อ ยอดต่อขยายไปครัวเรือนอื่น ๆ โครงการไหนไม่ดีขอปรับปรุงต่อไป เวทีประชาคมเป็นเครื่องมือที่ดีในการปฏิบัติงานของกรรมการหมู่บ้านเพราะเราจะเอาผลของการตัดสินใจของชาวบ้านมาเป็นข้อปฏิบัติในการทำงานจะส่งผลต่อความโปร่งใสไม่ขัดแย้งกันในการทำงาน

3.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ ในการติดตามผล?

โครงการที่ได้รับตรงตามใจชาวบ้านที่ได้ร่วมกันคิดร่วมกันวางแผนผลงานเป็นรูปธรรมถูกต้องได้ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ ผู้นำเสียสละ อดทน ส่วนปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือไม่มี

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

4.1 ท่านคิดว่าการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การปฏิบัติ และการติดตามผลเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประชาชนหรือไม่?

เป็นผลประโยชน์ต่อชุมชนจริง เพราะเราได้เอาผลจากการที่ชาวบ้านร่วมคิดร่วมทำจากเวทีที่ 1 ถึงเวทีที่ 4 มาเป็นข้อปฏิบัติแล้วนำเข้าเวทีประชาคมอีกครั้งเพื่อให้ชาวบ้านได้รับทราบแล้วข้อมติที่ประชุมว่าโครงการไหนทำก่อน โครงการไหนทำหลังส่งผลให้ชาวบ้านไม่ขัดแย้งกัน

4.2 ในชุมชนของท่านใครเป็นผู้รับประโยชน์จากกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

ชาวบ้านทุกครัวเรือนในหมู่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบผลประโยชน์ เพราะชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันกำหนด รู้ปัญหา รู้สาเหตุของปัญหาแล้วร่วมกันหาแนวทางแก้ไข มาทำเป็นแผนงานโครงการของรับ 1. โครงการทำเอง 2. โครงการทำร่วม 3. โครงการทำให้

4.3 ประโยชน์จากการดำเนินการตามกระบวนการแผนพัฒนาหมู่บ้าน เกิดขึ้นในระดับใดบ้าง เช่น บุคคล/ ครัวเรือน/ ชุมชน

บุคคลเกิดการเรียนรู้ตัวเอง รู้ปัญหา รู้สาเหตุของปัญหาแล้วก็หาแนวทางแก้ไข ครัวเรือนเกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนกันเองอบอุ่นมีความสุข ชุมชนเข้มแข็ง รู้จักช่วยเหลือพึ่งพ้ออาศัยกันและกัน

4.4 มีหลักการรับประโยชน์อย่างไร? (เช่น ได้รับประโยชน์ทันที/ หรือได้รับจากเงื่อนไขอื่น ๆ ที่กำหนดขึ้น)

ชาวบ้านได้กำหนดไว้แล้วว่า โครงการที่จะส่งมาได้ผ่านเวทีเรียบร้อยแล้ว เป็นความต้องการของชาวบ้านจริง ผลประโยชน์ต้องเป็นของส่วนรวมและประชาชนเป็นหลัก โครงการไหนที่ประชาชนทำเองได้ทำเลยทันที

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ท่านคิดว่าระดับความร่วมมือของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของท่านอยู่ในระดับสูงหรือต่ำ?

สูง เพราะชาวบ้านให้ความสำคัญสังเกตได้จากการเข้าร่วมเวทีที่มีความพร้อมเพรียงดีมาก การวิเคราะห์ตัวเองและชุมชนชาวบ้านให้ความสนใจที่จะเรียนรู้ ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดี เสียสละ อุดหนุน ซื่อสัตย์ มีจิตสาธารณะ ที่จะให้ชุมชนอยู่ดีมีสุข

2. อะไรเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการมีส่วนร่วม (เช่น อาชีพ/ ประเพณี วัฒนธรรม/ ค่านิยม/ จิตสำนึก/ การส่งเสริมสนับสนุน ฯลฯ)

ฐานะความเป็นอยู่ความพร้อมใจไม่รักการพัฒนาชุมชนหรือความไม่ถูกใจบ้างในการรับผลประโยชน์หรือว่าเป็นคนหัวรุนแรงไม่ยอมรับฟังมติเสียงส่วนใหญ่ การสนับสนุนก็ให้ความเอื้อเพื่อให้กำลังใจชี้แนะแนวทางก็ให้เขาได้รู้จักการแบ่งเวลาปลูกฝังทัศนคติรักบ้านเกิดเพื่ออนาคตของลูกหลาน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

ผู้นำจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีสร้างความศรัทธาให้กับชาวบ้านให้ได้ก่อน ผู้นำต้องเสียสละ ซื่อสัตย์ สุจริต อคทน เมื่อชาวบ้านเห็นเข้าแล้วผู้นำต้องชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์ให้เข้าใจอย่างชัดเจน

ด้านที่ 2 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ

แผนเมื่อได้มาแล้วจะต้องนำเข้าเวทีประชาคมเพื่อทำความเข้าใจแล้วก็มีมติที่ประชุมว่าโครงการไหนจะนำไปทำก่อนทำหลัง โดยคำนึงถึงความจำเป็นก่อนโดยการเรียงลำดับโครงการไว้ในแต่ละด้านเสนองบประมาณเราก็เอาโครงการลงพื้นที่

ด้านที่ 3 ด้านการติดตาม

กรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ดูแลว่าแผนไหนได้รับแล้ว แผนไหนไม่ได้รับที่ แล้วก็นำเสนอในเวทีประชาคมทุก 3 เดือน

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

จัดลำดับตามความจำเป็นก่อนประโยชน์สูงสุดต้องเป็นของส่วนใหญ่

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
กรณีศึกษา บ้านดินเป็ด อำเภอยายเมือง จังหวัดพังงา

สัมภาษณ์ นายนิติ ปิณฑุช

คณะกรรมการหมู่บ้าน

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

- 1.1 ท่านคิดว่าหมู่บ้านนี้มีขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่/ อย่างไร?
มีขั้นตอนการจัดทำแผน 5 ขั้นตอน (1) ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมชุมชน
(2) ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน (3) ขั้นตอนการเสนอโครงการ (4) ขั้นตอนการจัดลำดับ
โครงการ (5) ขั้นตอนการประชาคมรับรองแผน
- 1.2 ท่านคิดว่าประชาชนได้รับรู้ และเข้าใจในขั้นตอนดังกล่าวหรือไม่/ สังเกตได้จาก
อะไร?
ประชาชนได้รับรู้ในขั้นตอน 5 ขั้นตอน สังเกตได้จากการที่ประชาชนมีส่วนร่วม
ในการจัดทำเวทีแต่ละเวที
- 1.3 ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผน
หรือไม่/ ในระดับใด/ สังเกตจากอะไร
มีส่วนร่วมระดับค่อนข้างมาก สังเกตได้จากผู้ร่วมเวทีมีแนวคิดและเสนอแนะ
ในการพัฒนาหมู่บ้านและความต้องการของคนในชุมชน
- 1.4 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัย
ที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ

ปัจจัยสนับสนุน ผู้นำชุมชนมีแนวคิดในการพัฒนาหมู่บ้าน ผู้นำทำงานใช้หลักการ
มีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์

ปัจจัยไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ ผลประโยชน์ที่ได้รับไม่ทั่วถึง

ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติตามแผน

- 2.1 ใครเป็นผู้นำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปใช้/ ปฏิบัติ (เช่น ประชาชนในชุมชน/
หน่วยงานราชการ/ ภาคเอกชน)

ประชาชนนำแผนที่ชุมชนทำเองนำไปปฏิบัติ หน่วยงานสนับสนุน โครงการตาม
แผนชุมชนที่หมู่บ้านบรรลุไว้ในแผน

2.2 มีขั้นตอนการนำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปปฏิบัติให้เกิดผล อย่างไร?

(1) บูรณาการแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นแผนตำบล (2) นำแผนพัฒนาตำบลเข้าแผนพัฒนาอำเภอ (3) แผนพัฒนาอำเภอเข้าสู่แผนพัฒนาจังหวัด (4) นำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ

2.3 มีการประสานแผนกับผู้ปฏิบัติอย่างไรบ้าง?

เสนอแผนงาน/ โครงการให้ตรงกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและงบประมาณ

2.4 ผู้ปฏิบัติมีการรับรู้ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร?

ผู้ปฏิบัติมีการรับรู้เมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณเพราะผู้นำหมู่บ้านแจ้งให้ทราบในที่ประชุมหมู่บ้านและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการ

2.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผน?

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือ (1) เสนอโครงการแล้วได้รับการสนับสนุนงบประมาณ (2) โครงการที่ได้รับสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้

ด้านที่ 3 ด้านการติดตามผล

3.1 มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร?

มีการติดตามแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำทุกปี คณะทำงานแผนจะมีการรายงานผลให้หมู่บ้านทราบว่าในรอบปีที่ผ่านมาได้ดำเนินการอะไรไปแล้วบ้าง

3.2 ใครเป็นผู้กำกับควบคุมการติดตามผลตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

คณะทำงานแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นผู้ควบคุม

3.3 ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการติดตามผล หรือไม่ อย่างไร?

มีส่วนร่วมในการติดตามผล โดยการสอบถามคณะทำงานแผนเป็นระยะ

3.4 ในการติดตามผลได้ใช้เครื่องมืออะไรในการติดตามผล และได้รับผลเป็นรูปธรรมอย่างไร?

สอบถามในที่ประชุมประจำเดือนหมู่บ้านได้รับการตอบคำถามชี้แจงจากที่ประชุม

3.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัยที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ ในการติดตามผล?

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือ แผนงานโครงการที่ได้รับสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ และมีความโปร่งใส

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

4.1 ท่านคิดว่าการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การปฏิบัติ และการติดตามผลเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประชาชนหรือไม่?

มีประโยชน์เป็นอย่างมาก เพราะการทำแผนชุมชนทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ปัญหาของหมู่บ้านชุมชน รู้ปัญหาของชุมชน ร่วมวางแผนในการแก้ปัญหาโดยชุมชนเอง และแผนงาน โครงการสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้จริง ประโยชน์ประชาชนได้รับร่วมกันตรงเป้าหมาย

4.2 ในชุมชนของท่านใครเป็นผู้รับประโยชน์จากกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

ประชาชนได้รับประโยชน์ในด้านการเรียนรู้ชุมชนร่วมกัน ผู้นำชุมชน/ คณะทำงานแผนชุมชนวางแผนงานตรงกับปัญหาของชุมชน ผู้นำท้องถิ่นสามารถนำแผนงาน/ โครงการเสนอต่อผู้บริหารท้องถิ่นตรงกับชุมชนต้องการ

4.3 ประโยชน์จากการดำเนินการตามกระบวนการแผนพัฒนาหมู่บ้าน เกิดขึ้นในระดับใดบ้าง เช่น บุคคล/ ครัวเรือน/ ชุมชน

1. บุคคลร่วมกันคิด ร่วมวางแผน ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับประโยชน์
2. ชุมชนผู้นำชุมชนร่วมกันทำงานไปในแนวทางเดียวกัน

4.4 มีหลักการรับประโยชน์อย่างไร? (เช่น ได้รับประโยชน์ทันที/ หรือได้รับจากเงื่อนไขอื่น ๆ ที่กำหนดขึ้น)

1. ได้รับประโยชน์ทันที คือ ปัญหาที่ชุมชนสามารถแก้ได้เอง ดำเนินการโดยคนในชุมชน 2. ได้รับประโยชน์ในภายหลัง คือ เมื่อได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ท่านคิดระดับความร่วมมือของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของท่านอยู่ในระดับสูงหรือต่ำ?

กระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือค่อนข้างสูง

2. อะไรเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการมีส่วนร่วม (เช่น อาชีพ/ ประเพณี วัฒนธรรม/ ค่านิยม/ จิตสำนึก/ การส่งเสริมสนับสนุน ฯลฯ)

ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วม เช่น อาชีพประจำวันและการขาดจิตสำนึกในการรักบ้านเกิด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

ในการวางแผนพัฒนาชุมชนให้แก่นำรับผิชอบงานเป็นด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ด้านที่ 2 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ

มอบให้ผู้นำชุมชนที่รับผิดชอบแผนแต่ละด้านเป็นผู้ประสานแผนโครงการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านที่ 3 ด้านการติดตาม

ให้ผู้รับผิดชอบแผนชุมชนแต่ละด้านรายงานผลการดำเนินการในที่ประชุมหมู่บ้าน ทุก 3 เดือน

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

ขอให้ดำเนินการจัดทำโครงการที่สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้มาก่อน เพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุดตามลำดับ

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
กรณีศึกษา บ้านดินเป็ด อำเภอยายเมือง จังหวัดพังงา

สัมภาษณ์ นายประวิทย์ แซ่เจีย

คณะทำงานด้านแผน

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

1.1 ท่านคิดว่าหมู่บ้านนี้มีขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่/ อย่างไร?

มีการวางแผนจัดการชุมชน เป็นขั้นตอน กระบวนการ โดยถือประชาชนเป็นหลัก

(1) มีการจัดการเตรียมคน (2) วิเคราะห์ชุมชน (3) คัดเลือกโครงการ (4) จัดลำดับโครงการ

(5) ประชาคมรับรองแผน

1.2 ท่านคิดว่าประชาชนได้รับรู้และเข้าใจในขั้นตอนดังกล่าวหรือไม่/ สังเกตได้จาก
อะไร?

ประชาชนได้รับรู้ขั้นตอนการมีส่วนร่วมสังเกตได้จาก ประชาชน เข้ามาทำเวทีและ
รับฟังหรือแลกเปลี่ยนข้อมูล

1.3 ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผน
หรือไม่/ ในระดับใด/ สังเกตจากอะไร

ประชาชนมีส่วนร่วมมาก สังเกตได้จากมีผู้เข้าทำเวทีใน 120 ครั้งเรือน มาถึง 130 คน
ประชาชนให้การทำแผนชุมชนเห็นความสำคัญ

1.4 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัย
ที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ

ผู้นำชุมชนมีแนวคิดและเป็นแบบอย่างของหมู่บ้านชุมชน นำแบบอย่างที่ดีมาเป็น
แบบอย่างให้ผู้เข้ามาทำงานได้รับสิ่งที่ดี ๆ ได้ร่วมทำ และรับผลประโยชน์ ร่วมกัน

ด้านที่ 2 ด้านการปฏิบัติตามแผน

2.1 ใครเป็นผู้นำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปใช้/ ปฏิบัติ (เช่น ประชาชนในชุมชน/
หน่วยงานราชการ/ ภาคเอกชน)

ประชาชนนำแผนที่ได้นำไปปฏิบัติและคณะกรรมการหมู่บ้าน นำแผนชุมชนเข้า
ร่วมกับท้องถิ่นหรือ อบต.

2.2 มีขั้นตอนการนำแผนพัฒนาหมู่บ้านไปปฏิบัติให้เกิดผล อย่างไร?

การนำแผนชุมชน ไปทำแผนระดับตำบล นำแผนตำบลไปสู่อำเภอและต่อจังหวัด
ทำแผนแบบบูรณาการ

2.3 มีการประสานแผนกับผู้ปฏิบัติอย่างไรบ้าง?

มีการวางแผนเสนอโครงการให้ตรงกับหน่วยงานที่ต้องการงบประมาณ

2.4 ผู้ปฏิบัติมีการรับรู้ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร?

แผนงานโครงการที่ได้รับแล้ว มาจากปัญหาของชาวบ้านทุกโครงการจะเป็น
ความต้องการของประชาชนจริง

2.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัย
ที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผน?

ปัจจัยที่ได้รับความร่วมมือโครงการที่ได้รับแต่ละโครงการแต่ละปัญหาและ
ความต้องการตรงตามประชาชนต้องการ

ด้านที่ 3 ด้านการติดตามผล

3.1 มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร?

มีการติดตามผลทุกปี มีการปรับแผนพัฒนาตำบล ของวันที่ 5 มกราคมของทุกปี

3.2 ใครเป็นผู้กำกับควบคุมการติดตามผลตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

คณะผู้นำชุมชน หรือกรรมการทำแผนชุมชน

3.3 ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการติดตามผล หรือไม่ อย่างไร?

การมีส่วนร่วม มีการจัดประชุมทุกเดือน มีการรับทราบปัญหา เสนอแนะ โดยใช้
มติของเสียงส่วนใหญ่ เป็นแนวทางปฏิบัติงาน

3.4 ในการติดตามผลได้ใช้เครื่องมืออะไรในการติดตามผล และได้รับผลเป็นรูปธรรม
อย่างไร?

ได้รับทราบจากเวทีประชาคม มีการปรับปรุงโครงการ และโครงการที่ดี นำมาต่อ
ยอด ขยายผลต่อรับคำชี้แจงจากประชาชน

3.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ/ และอะไรเป็นปัจจัย
ที่ไม่ทำให้เกิดความร่วมมือ ในการติดตามผล?

กรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกอย่างดีในการติดตามผล โครงการดีได้รับตรงตามใจ
ชาวบ้านที่ได้ร่วมกันวางแผน ผลงานเป็นธรรม

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

4.1 ท่านคิดว่าการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การปฏิบัติ และการติดตามผลเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประชาชนหรือไม่?

เป็นผลประโยชน์ต่อชุมชน เพราะเราได้นำเอาแผนผลจากการที่ชาวบ้านร่วมทำจากเวที 1 ถึง 4 มาเป็นข้อปฏิบัติ และนำมาประชาคมแต่ละโครงการเพื่อความเหมาะสม

4.2 ในชุมชนของท่านใครเป็นผู้รับประโยชน์จากกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน?

ประชาชนได้รับผลประโยชน์ การเรียนรู้ชุมชนร่วมกัน มีการวางแผนงานตรงกันกับปัญหาของชุมชนผู้นำท้องถิ่น สามารถนำแผนโครงการเสนอต่อ

4.3 ประโยชน์จากการดำเนินการตามกระบวนการแผนพัฒนาหมู่บ้าน เกิดขึ้นในระดับใดบ้าง เช่น บุคคล/ครัวเรือน/ชุมชน

ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน และแก้ปัญหา รับผลประโยชน์ ผู้นำชุมชนร่วมกันทำงานไปในทางเดียวกันได้รับการสนับสนุนจากทุก ๆ โครงการ

4.4 มีหลักการรับประโยชน์อย่างไร? (เช่น ได้รับประโยชน์ทันที/ หรือได้รับจากเงื่อนไขอื่น ๆ ที่กำหนดขึ้น)

ผลที่ได้รับทันที ปัญหาที่ทางชุมชนสามารถแก้เองได้ และประโยชน์ที่ได้รับทีหลังเมื่อได้รับโครงการแต่ละโครงการงบประมาณที่ลงมาถึงหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ท่านคิดว่าระดับความร่วมมือของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของท่านอยู่ในระดับสูงหรือต่ำ?

มีความร่วมมือสูง โดยสังเกตได้จากเวทีประชาคม และประชาชนเข้าร่วมทุก ๆ เวที

2. อะไรเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการมีส่วนร่วม (เช่น อาชีพ/ ประเพณี วัฒนธรรม/ ค่านิยม/ จิตสำนึก/ การส่งเสริมสนับสนุน ฯลฯ)

ปัญหาและอุปสรรค เช่น อาชีพ ประจําวัน ฤดูกาล จิตสำนึกขาดในการรับผิดชอบรักท้องถิ่นและบ้านเกิด การไม่มีจิตรักในส่วนร่วมทำกิจกรรม

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนา

หมู่บ้าน

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน

ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดี และต้องสร้างสังคมเชื่อถือให้แก่ชุมชน ซื่อสัตย์ สุจริตเพื่อชาวบ้านจะต้องทำทุกอย่างเพื่อส่วนรวม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ชุมชน

ด้านที่ 2 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ

เมื่อได้รับมาแล้วจะต้องนำเข้าประชาคม และทำความเข้าใจต่อชุมชนแล้วแต่ละโครงการใดจะทำต่อหรือได้รื้อทำที่หลัง แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละโครงการ

ด้านที่ 3 ด้านการติดตาม

กรรมการหมู่บ้าน ผู้ดูแล แผนไหนที่ได้อำแล้วแผนไหนยังไม่ได้รับ คณะกรรมการจะนำเสนอในเวทีประชาคม ของทุก ๆ 3 เดือน

ด้านที่ 4 ด้านการรับประโยชน์

ลำดับความสำคัญของแต่ละโครงการ จะต้องให้ประโยชน์สูงสุดกับประชาชนตามลำดับ